

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: SOCW

Wetgeving en Juridische Zaken

Van

Persoonsgegevens

Datum

3 juli 2025

Referentie

53056244

Bijlagen

1. Nota n.a.v. verslag

2. Nota van wijziging

3. Aanbiedingsbrief Vz. TK

Nota n.a.v. het verslag van de TK inzake wetsvoorstel
planmatige aanpak onderwijshuisvesting

Aanleiding

De vaste commissie van OCW van de Tweede Kamer heeft op 22 april 2025 een verslag uitgebracht over het Wetsvoorstel planmatige aanpak onderwijshuisvesting. Dit verslag bevat vragen of opmerkingen van de fracties van GroenLinks-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, SGP, DENK en CU. De vragen worden in de bijgevoegde nota n.a.v. het verslag (hierna: de nota) beantwoord. Daarnaast is naar aanleiding van de vragen een nota van wijziging van het wetsvoorstel opgesteld.

Geadviseerd besluit

Indien u akkoord bent met de beantwoording, vraag ik u te ondertekenen:

- 1) de nota naar aanleiding van het verslag,
- 2) de toelichting bij de nota van wijziging, en
- 3) de aanbiedingsbrief aan de voorzitter van de Tweede Kamer.

Kernpunten

- Met dit wetsvoorstel wordt de aanpak van onderwijshuisvesting door gemeenten en schoolbesturen verbeterd door de verantwoordelijkheden van deze partijen te verduidelijken en samenwerking te stimuleren. Daartoe wordt het opstellen van een integraal huisvestingsplan (IHP) voor gemeenten en een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor schoolbesturen verplicht. Daarnaast wordt het begrip 'renovatie' in de wet verankerd als een voorziening die is aan te vragen bij gemeenten. Tot slot worden de bestedingsmogelijkheden in het primair onderwijs versoepeld, waardoor schoolbesturen een overschot van de bekostiging in huisvesting kunnen investeren. Dit laatste is nu al mogelijk in het voortgezet onderwijs.
- Het verslag telt 193 vragen, bestaande uit een gezamenlijke inbreng namens de commissie en een inbreng van de fracties. Opgemerkt wordt dat veel van de gestelde vragen zien op de bredere opgave die er ten aanzien van onderwijshuisvesting ligt en niet direct op de maatregelen in het wetsvoorstel.
- In het verslag zijn veel vragen gesteld over het ontbreken van een evaluatiebepaling.¹ Daarom is een nota van wijziging voorbereid waarin wordt voorgesteld alsnog een evaluatiebepaling op te nemen in dit wetsvoorstel. Op grond van de voorgestelde bepaling moeten de maatregelen worden geëvalueerd binnen 5 jaar en binnen 10 jaar. Een termijn van 5 jaar of

¹ De vraag wordt gesteld in de gezamenlijke inbreng van de commissie, door GroenLinks-PvdA, BBB, DENK en ChristenUnie,

veelvoud daarvan is gebruikelijk. Deze termijnen zijn verder toegelicht in de nota van wijziging.

- De vaste commissie heeft een wetenschapstoets laten uitvoeren. De uitkomsten van de toets zijn kritisch, maar de kritiekpunten zijn goed te weerleggen. Hier wordt in de nota uitgebreid op ingegaan.

Toelichting

Uit het verslag kunnen de volgende aandachtspunten van de Tweede Kamerleden worden gehaald aangaande het wetsvoorstel:

Langetermijnperspectief

- Verschillende vragen hebben betrekking op het langetermijnperspectief van de regering, gelet op de aanbevelingen (pakket 1 t/m 4) uit het IBO Onderwijshuisvesting 2021² (hierna: het IBO) en de aanvullende middelen die dat vergt.
- In de nota wordt het onderscheid benadrukt tussen de verschillende pakketten die het IBO aanbeveelt en hoe de regering daar uitvoering aan geeft. De regering focust op de uitvoering van pakket 1 'de basis op orde', waar onderhavig wetsvoorstel en de maatregelen uit het Programma Onderwijshuisvesting (POHV) onderdeel van zijn. Aangegeven wordt dat voor pakket 2 uit het IBO 'de aanpak van de verouderde voorraad' aanvullende financiële middelen nodig zijn die niet beschikbaar zijn.
- Daarnaast wordt gevraagd naar de visie van de regering op een stelselwijziging (pakket 3 en 4)³. In de nota wordt in lijn met het IBO toegelicht dat zonder passende middelen een stelselwijziging onverstandig en ondoelmatig is. Het IBO raadt aan eerst de verouderde voorraden weg te werken.

Klimaatdoelstellingen

- Verschillende vragen hebben betrekking op de relatie tussen het wetsvoorstel en de haalbaarheid om per 2030 te voldoen aan de eisen van de Europese richtlijn Energy Performance of Buildings Directive IV (EPBD IV).
- In de nota wordt aangegeven dat de EPBD IV-richtlijn door het ministerie van Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening wordt vertaald in nationale regelgeving en beleid. Een deel van de schoolgebouwen voldoet al aan deze eisen, maar voor een ander deel van de schoolgebouwen zal dit extra inzet van gemeenten vragen. Het is belangrijk dat gemeenten hier in hun IHP's rekening mee houden.

Gezond binnenklimaat

- Verschillende vragen zien op het realiseren van een gezond binnenklimaat op alle scholen.
- De nota beschrijft dat de grootste uitdaging ten aanzien van een gezond binnenklimaat zich voordoet bij de gebouwen uit de verouderde voorraad. Een gezond binnenklimaat kan alleen bereikt worden wanneer deze

² Interdepartementale beleidsonderzoek *Een vak apart. Een toekomstbestendig onderwijshuisvestingstelsel*. 2021. Kamerstukken II 2020/21, 35 570-VIII, nr. 213.

³ Het IBO spreekt van een stelselwijziging waarbij bijvoorbeeld verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting bij één actor (gemeente) komt te liggen of financiële middelen worden geoormerkt.

gebouwen vervangen worden. Vervanging hiervan is primair de taak van gemeenten. Het versnellen van het vervangingstempo is noodzakelijk voor het realiseren van een gezond binnenklimaat op alle scholen. Hiervoor zijn aanvullende middelen van het Rijk nodig, deze zijn nu niet beschikbaar⁴.

IHP en MJOP

- Er zijn relatief veel vragen gesteld over de verplichting tot het opstellen van het IHP en het MJOP.
- De nota beschrijft dat veel gemeenten al een IHP hebben en nagenoeg alle schoolbesturen een MJOP hebben. De bestaande IHP's lopen echter qua inhoud zeer uiteen en zijn in de meeste gevallen nog ongeschikt voor een Total Cost of Ownership (TCO)⁵ benadering.
- De nota licht de juridische status van het IHP en de verhouding tot het gemeentelijk jaarprogramma⁶ toe. Het IHP is een lokaal beleidsdocument waarin meerdere jaren vooruit wordt gekeken. De jaarlijkse procedure van het aanvragen en toekennen of afwijzen van een voorziening in de onderwijshuisvesting (via het gemeentelijk jaarprogramma) blijft behouden.
- Ten aanzien van het verkrijgen van een landelijk beeld van de staat van schoolgebouwen en monitoring daarvan door middel van IHP's licht de nota toe dat het IHP in eerste instantie bedoeld is als lokaal instrument voor gemeenten. De minister kan hieruit ook een beeld van de staat van onderwijshuisvesting ophalen voor haar beleidsvoorbereiding, maar dat is niet het primaire doel van het IHP.

Renovatie

- Vragen ten aanzien van renovatie gaan met name over het onderscheid en de afweging tussen nieuwbouw, renovatie en (groot) onderhoud en of dit voldoende duidelijk is.
- In de nota wordt uitgelegd dat door in dit wetsvoorstel renovatie van schoolgebouwen aan gemeenten toe te wijzen en te bepalen dat renovatie een alternatief moet zijn voor vervangende nieuwbouw, de interpretatieruimte wordt begrensd en daarmee de discussie tussen gemeenten en schoolbesturen over de verantwoordelijkheidsverdeling wordt verminderd. Daarnaast wordt met het opnemen van een definitie voor renovatie getracht het onderscheid tussen renovatie en (groot) onderhoud scherper af te bakenen.

Versoepelen investeringsmogelijkheden PO

- Verschillende vragen hebben betrekking op het mogelijke risico dat schoolbesturen investeringen in onderwijshuisvesting gaan doen die primair de verantwoordelijkheid van gemeenten zijn of dat gemeenten druk zetten op schoolbesturen om dit te doen.
- De regering benadrukt in de nota dat de onderwijswetgeving geen ruimte biedt aan gemeenten om bij de toekenning van een voorziening de

⁴ Het IBO benoemt dat er jaarlijks € 730 miljoen (prijsspeil 2019) nodig is om de verouderde voorraad aan te pakken.

⁵ De Total Cost of Ownership omvat alle kosten in verband met het bezit en de exploitatie van een gebouw gedurende de gehele levenscyclus.

⁶ Artikel 95 Wpo, artikel 6.5 WVO 2020, artikel 93 Wec.

voorwaarde te stellen dat schoolbesturen zelf mee moeten betalen aan de voorziening. Het gaat bij investeringen door een schoolbestuur om een op lokaal niveau overeengekomen vrijwillige samenwerking in de financiering, die partijen kunnen vastleggen in het IHP.

- De nota gaat ook in op checks and balances in het systeem om te voorkomen dat schoolbesturen mogelijk onverantwoorde investeringen doen.

Evaluatie

- De vaste commissie en meerdere fracties stellen vragen of de regering bereid is alsnog een wettelijke evaluatiebepaling op te nemen.
- De regering licht toe dat het gebruikelijk is slechts een wettelijke evaluatiebepaling op te nemen in wetsvoorstellen die tot een substantiële beleidswijziging leiden. Gezien de vele vragen over een evaluatiebepaling en de complexiteit van de brede opgave onderwijshuisvesting wordt via een nota van wijziging voorgesteld alsnog in het wetsvoorstel te voorzien in een evaluatiebepaling.

Financiën

- Vragen ten aanzien van de financiële gevolgen van dit wetsvoorstel zien enerzijds op de werklast die het wetsvoorstel met zich meebrengt en anderzijds op de middelen die nodig zijn ten aanzien van de vervangingsopgave van (verouderde) schoolgebouwen.
- Ten aanzien van de werklast wordt in de nota beschreven dat het wetsvoorstel een taakverzwaring voor gemeenten behelst en dat gemeenten daar via het gemeentefonds ook financiële compensatie voor ontvangen. Daarnaast worden gemeenten en schoolbesturen extra ondersteund via het POHV.
- Ten aanzien van de vervangingsopgave wordt toegelicht dat het wetsvoorstel beoogt elementen in het stelsel aan te passen om de bestaande en toekomstige middelen zo efficiënt mogelijk in te kunnen zetten. Daarnaast zijn volgens het IBO ook aanvullende middelen nodig om een versnelling te maken bij de aanpak van de verouderde voorraad, welke middelen door dit kabinet niet beschikbaar zijn gemaakt.

Wetenschapstoets

- De leden van de commissie vragen de regering om in de nota naar aanleiding van het verslag een reactie te geven op de aandacht- en verbeterpunten uit de wetenschapstoets.
- De wetenschapstoets is op veel punten kritisch. In de nota wordt een uitgebreide reflectie van de regering gegeven op alle aandachts- en verbeterpunten uit de wetenschapstoets.

Planning

De nota wordt naar verwachting in september behandeld in de procedurevergadering van de vaste commissie van OCW. Indien het wetsvoorstel door de commissie wordt aangemeld voor agendering voor plenaire behandeling, ligt het in de rede dat de behandeling niet meer voor het verkiezingsreces wordt ingepland. De beoogde inwerkingtreding van het wetsvoorstel zal verschuiven naar 1 augustus 2026.

Datum
3 juli 2025

Financiële gevolgen

De nota van wijziging heeft geen financiële gevolgen.